

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૧૭] ૨ એસ.સી.આર. ૯૨૨

ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કોર્પોરેશન લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત એનર્જી ટ્રાન્સમિશન કોર્પોરેશન લિમિટેડ અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નં. ૧૩૧૫ ઓફ ૨૦૧૦)

માર્ચ ૦૧, ૨૦૧૭

[દીપક મિશ્રા, એ. એમ. ખાનવિલકર અને મોહન એમ. શાંતાનગૌડર, જેજે.]

વિદ્યુત અધિનિયમ, ૨૦૦૩, કલમ ૧૨૫ – અપીલ દાખલ કરવામાં વિલંબ,
માફી – ઠરાવ્યું: સુપ્રીમ કોર્ટને વિલંબ માફ કરવાની સત્તા છે પરંતુ વિધાનસભા
દ્વારા મર્યાદા નક્કી કરવામાં આવી છે, જે ૬૦ દિવસ છે – જ્યારે મર્યાદા અંગે

કાયદાકીય આદેશ હોય અને એવી પૂર્વધારણા હોય કે વિલંબને વધુમાં વધુ સાઠ દિવસથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા માટે માફ કરી શકાય છે, તે અમુક નિહિત, મૂળભૂત, જાહેર નીતિના સામાન્ય મુદ્દાઓ પર આધારિત છે – તે માફ કરવાપાત્ર નથી અને બંધારણની કલમ ૧૪૨ નો આશરો લઈને તેને માફ કરી શકાતો નથી – આ કેસમાં, ટ્રિબ્યુનલના સામેના આદેશ સામેની રિવ્યુ અરજી ૬૦ દિવસની મુદત પૂરી થયા પછી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી, એટલે કે સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવા માટે નિર્ધારિત મર્યાદા – આવી સ્થિતિમાં, અપીલકર્તા તરફથી કોઈ પણ પ્રકારની યોગ્ય તકેદારી રાખવામાં આવી છે તેમ કહી શકાય નહીં – આ મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળની અરજી નથી કે જે કોર્ટ દ્વારા વિચારવામાં આવે – જો વિલંબ કાયદાકીય રીતે માફ કરી શકાય તેમ નથી, તો વિલંબ માફ કરી શકાતો નથી – મર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ કલમ ૫, ભારતનું બંધારણ કલમ ૧૪૨.

અપીલ ફગાવી દેતાં, કોર્ટે

ઠરાવ્યું: ૧. વિધુત અધિનિયમ, ૨૦૦૩ ની કલમ ૧૨૫ મુજબ, સુપ્રીમ કોર્ટ, જો તે સંતુષ્ટ હોય કે અપીલકર્તાને અપીલ ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણય અથવા આદેશની જાણ થયાની તારીખથી ૬૦ દિવસની મુદતમાં અપીલ દાખલ કરતા પૂરતા કારણોસર અટકાવવામાં આવ્યો હતો, તો તેને ૬૦ દિવસથી વધુ ન હોય તેવા વધુ સમયગાળામાં દાખલ કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે. આ કેસમાં,

ચુકાદો ૧૮.૯.૨૦૦૭ ના રોજ અનામત રાખવામાં આવ્યો હતો અને ૨૮.૯.૨૦૦૭ ના રોજ ખુલ્લી કોર્ટમાં સંભળાવવામાં આવ્યો હતો. તેથી, જાણ કરવાની તારીખ ૨૮.૯.૨૦૦૭ ગણાશે. પ્રમાણિત નકલ માટે ૯.૧૦.૨૦૦૭ ના રોજ ઇમેલ દ્વારા અરજી કરવામાં આવી હતી અને તે જ તારીખે આપવામાં આવી હતી. અધિનિયમની કલમ ૧૨૫ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અપીલ ૬૦ દિવસની અંદર એટલે કે ૨૭.૧૧.૨૦૦૭ સુધીમાં દાખલ થવી જોઈતી હતી, જેથી મર્યાદા સમયગાળામાં આવી શકે અને મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ નો લાભ મેળવવા માટે હકદાર બનવા માટે, તેણે અપીલ વધુ ૬૦ દિવસની અંદર એટલે કે ૨૬.૯.૨૦૦૮ સુધીમાં દાખલ કરવી જોઈતી હતી. આ રીતે ગણતરી કરતાં, કુલ ૭૧ દિવસનો વિલંબ છે અને અધિનિયમની કલમ ૧૨૫ હેઠળ નિર્ધારિત ૬૦ દિવસની મર્યાદા પૂરી થયા પછી ૧૧ દિવસનો વિલંબ છે. [પેરા ૫, ૧૧ અને ૧૬] [૯૨૬-ઈ-એફ; ૯૨૮-એફ-એચ; ૯૨૯-એ]

સિંગ એન્ટરપ્રાઇઝિસ વિરુદ્ધ સી.સી.ઈ., જમશેદપુર અને અન્ય [૨૦૦૭] ૧૩ એસ.સી.આર. ૯૫૨: (૨૦૦૮) ૩ એસ.સી.સી. ૭૦; કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ એન્ડ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ વિરુદ્ધ હોંગો ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને અન્ય (૨૦૦૯) ૫ એસ.સી.સી. ૭૯; છત્તીસગઢ સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ વિરુદ્ધ સેન્ટ્રલ ઇલેક્ટ્રિસિટી રેગ્યુલેટરી કમિશન અને અન્ય [૨૦૧૦] ૪ એસ.સી.આર. ૬૮૦: (૨૦૧૦) ૫ એસ.સી.સી. ૨૩; એમ.પી. સ્ટીલ

કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ (૨૦૧૫) ૭
એસ.સી.સી. ૫૮ – આધાર લીધો.

૨. અધિનિયમ પાછળની નીતિ એક વિશેષ ન્યાયિક મંચની રચના પર ભાર મૂકે છે, જેનો અર્થ એવા વ્યક્તિની ફરિયાદોનું ઝડપથી નિરાકરણ લાવવાનો છે જે ન્યાયિક અધિકારી અથવા યોગ્ય કમિશનના આદેશથી વ્યથિત થઈ શકે છે. આ અધિનિયમ મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૨૯(૨) ના અર્થમાં એક વિશેષ કાયદો છે અને તેથી, મર્યાદા અંગેની જોગવાઈ બંધનકર્તા અસર ધરાવે છે અને તેની ફરજિયાત પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં રાખીને તેનું પાલન કરવું પડશે. તેને અલગ રીતે કહીએ તો, જ્યારે કાયદો આદેશ આપે છે કે આ કોર્ટ સાથે દિવસથી વધુ ન હોય તેવો વધુ વિલંબ માફ કરી શકે છે, ત્યારે આ પ્રકારના કેસમાં મર્યાદાની જોગવાઈ કાયદાની જોગવાઈઓ અને નીતિના ક્ષેત્રમાં આવે છે. તે મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૩ ની સમકક્ષ છે. તેથી, તે માફ કરવાપાત્ર નથી અને બંધારણની કલમ ૧૪૨ નો આશરો લઈને તેને માફ કરી શકાતો નથી. [પેરા ૧૬] [૯૩૨-ઈ-જી]

યુનિયન કાર્બાઈડ કોર્પોરેશન વગેરે વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વગેરે વગેરે
[૧૯૯૧] સપ્પ. ૧ એસ.સી.આર. ૨૫૧ – અનુસરણ કર્યું.

સુપ્રીમ કોર્ટ બાર એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય [૧૯૯૮] ૨ એસ.સી.આર. ૭૯૫: (૧૯૯૮) ૪ એસ.સી.સી. ૪૦૯; પ્રેમચંદ ગર્ગ અને અન્ય વિરુદ્ધ એક્સાઈઝ કમિશનર એ.આઈ.આર. ૧૯૬૩ એસ.સી. ૯૯૬: [૧૯૬૩] સપ્લી. એસ.સી.આર. ૮૮૫ – આધાર લીધો.

૩. આ કેસમાં, રિવ્યુ માટેની અરજી ૩૦ દિવસની મુદત પૂરી થયા પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી. રિવ્યુ અરજી ૧૦.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી. મુખ્ય આદેશ ૨૮.૯.૨૦૦૭ ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આમ, રિવ્યુ અરજી ૬૦ દિવસની મુદત પૂરી થયા પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી, એટલે કે આ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવા માટે નિર્ધારિત મર્યાદા. આવી સ્થિતિમાં અપીલકર્તા તરફથી કોઈપણ પ્રકારની યોગ્ય તકેદારી રાખવામાં આવી છે તેમ કહી શકાય નહીં. આ મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળની અરજી નથી કે જે કોર્ટ દ્વારા વિચારવામાં આવે. જો વિલંબ કાયદાકીય રીતે માફ કરી શકાય તેમ નથી, તો વિલંબ માફ કરી શકાતો નથી. પ્રારંભિક વાંધા પર પછીના તબક્કે વિચારણા કરવામાં કોઈ અડચણ નથી. તે કાયદાકીય જોગવાઈ સાથે સુસંગત રહેશે. [પેરા ૧૮, ૧૯] [૯૩૩-ડી, એફ, એચ; ૯૩૪-એ]

એ.આર. અંતુલે વિરુદ્ધ આર.એસ. નાયક અને અન્ય [૧૯૮૮] ૧ સપ્લી.

એસ.સી.આર. ૧: (૧૯૮૮) ૨ એસ.સી.સી. ૬૦૨ – આધાર લીધો.

મેસર્સ સૂર્યચક્ર પાવર કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઇલેક્ટ્રિસિટી ડિપાર્ટમેન્ટ,
તેના સુપરિન્ટેન્ડિંગ એન્જિનિયર, પોર્ટ બ્લેર અને અન્ય [૨૦૧૬] ૮
એસ.સી.આર. ૧૦૮: ૨૦૧૬ (૧૦) સ્કેલ ૪૬ અપ્રસ્તુત ગણાવ્યું.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૧૩૧૫ ઓફ ૨૦૧૦.

અપીલ નંબર ૨૭૬ ઓફ ૨૦૦૬ માં વિદ્યુત માટેની એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલના
૨૮.૦૯.૨૦૦૭ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અમિત પવન, એડવોકેટ, અપીલકર્તા માટે.

કુ. રંજિતા રામચંદ્રન, કુ. સ્વપ્ના શેષાદ્રી, એમ. જી. રામચંદ્રન, કુ. હેમંતિકા
વાહી, કુ. જેસલ વાહી, કુ. પૂજા સૈગલ, એડવોકેટ, રિસ્પોન્ડન્ટ્સ માટે.

કોર્ટનો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો

દીપક મિશ્રા, જે. ૧. વિદ્યુત અધિનિયમ, ૨૦૦૩ ની કલમ ૧૨૫ હેઠળ દાખલ
કરાયેલી આ અપીલ, અપીલ નંબર ૨૭૬ ઓફ ૨૦૦૬ માં વિદ્યુત માટેની
એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાની યોગ્યતાને પડકારે છે,
જેમાં ગુજરાત ઇલેક્ટ્રિસિટી રેગ્યુલેટરી કમિશન સમક્ષ ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ

કોર્પોરેશન લિમિટેડ (ઓએનજીસી) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી નંબર ૮૧૨ ઓફ ૨૦૦૪ માં ૧૦.૧૦.૨૦૦૬ ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશમાં, રૂ. ૧,૨૨,૨૭,૨૨૫/- ની પરત ચુકવણી (રિફંડ) માંગવામાં આવી હતી. ટ્રિબ્યુનલે હકીકતો વિગતવાર જણાવી, તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલી દલીલો નોંધી, કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશનું વિશ્લેષણ કર્યું અને એવા નિષ્કર્ષ પર આવી કે ઓએનજીસી રિફંડ માટે હકદાર નથી અને દાવો સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ છે.

૨. આ અપીલ ૭.૨.૨૦૦૮ ના રોજ આ કોર્ટની રજૂઆત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી. એક ઓફિસ નોંધમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે અપીલ ૭૧ દિવસ મોડી છે. અપીલ ૨૯.૧.૨૦૧૦ ના રોજ બેન્ચ સમક્ષ સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી હતી, જે તારીખે આ કોર્ટે વિલંબ માફ કર્યો હતો અને અપીલ દાખલ કરી હતી. જ્યારે આ બાબત સુનાવણી માટે હાથ ધરવામાં આવી હતી, ત્યારે પ્રથમ રિસ્પોન્ડન્ટ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ કુ. રંજીતા રામચંદ્રને પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે અધિનિયમની કલમ ૧૨૫ ની ભાષાને ધ્યાનમાં રાખીને આ કોર્ટ ૭૧ દિવસનો વિલંબ માફ કરી શકી નથી અને વધુમાં આ કોર્ટ દ્વારા વિલંબ માફી રિસ્પોન્ડન્ટને નોટિસ આપ્યા વિના કરવામાં આવી હતી અને તેથી તે રદ કરવાને પાત્ર છે, અને પરિણામે, મેરિટમાં ગયા વિના અપીલ ફગાવી દેવી જોઈએ.

૩. અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ સૌરવ અગ્રવાલે દલીલ કરી હતી કે તેણે આદેશની પ્રમાણિત નકલ માટે અરજી કરી હતી જે ૯.૧૦.૨૦૦૭ ના રોજ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવી હતી અને તેથી તે સમયગાળો બાકાત રાખવો પડશે. વધુમાં, તેમણે અરજી કરી છે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મુખ્ય આદેશ આપ્યા પછી, સ્પષ્ટ ભૂલો હોવાને કારણે, રિવ્યુ પિટિશન નંબર ૪ ઓફ ૨૦૦૮ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે અરજી ૭.૩.૨૦૦૮ ના રોજ ફગાવી દેવામાં આવી હતી અને આવી સ્થિતિમાં, વિલંબ યોગ્ય રીતે માફ કરવામાં આવ્યો છે અને તેના પર પુનર્વિચાર કરવાની જરૂર નથી અને પ્રાથમિક વાંધો કોઈ યોગ્યતા ધરાવતો નથી. સારાંશમાં, એવી રજૂઆત છે કે મુખ્ય આદેશના રિવ્યુ માટે પસંદ કરાયેલી અરજી અને તેમાં વિતાવેલો સમય મર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૪ નો આશરો લઈને બાકાત રાખવો જોઈએ.

૪. અધિનિયમની કલમ ૧૨૫ નીચે મુજબ છે:—

"૧૨૫. સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ. – (૧) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલના કોઈપણ નિર્ણય અથવા આદેશથી વ્યથિત કોઈપણ વ્યક્તિ, કલમ ૧૦૦ માં નિર્ધારિત કોઈપણ એક અથવા વધુ આધારો પર, એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તેને નિર્ણય અથવા આદેશની જાણ કર્યાની તારીખથી સાઠ દિવસની અંદર સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ દાખલ કરી શકે

છે:

પરંતુ જો સુપ્રીમ કોર્ટ સંતુષ્ટ હોય કે અપીલકર્તાને પૂરતા કારણોસર નિયત સમયગાળામાં અપીલ દાખલ કરતા અટકાવવામાં આવ્યો હતો, તો તેને સાઠ દિવસથી વધુ ન હોય તેવા વધુ સમયગાળામાં દાખલ કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે."

૫. ઉપરોક્ત જોગવાઈના સાદા વાંચન પરથી, તે સ્ફટિકની જેમ સ્પષ્ટ છે કે આ કોર્ટ, જો તે સંતુષ્ટ હોય કે અપીલકર્તાને અપીલ ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણય અથવા આદેશની જાણ થયાની તારીખથી ૬૦ દિવસની મુદતમાં અપીલ દાખલ કરતા પૂરતા કારણોસર અટકાવવામાં આવ્યો હતો, તો તેને ૬૦ દિવસથી વધુ ન હોય તેવા વધુ સમયગાળામાં દાખલ કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે. તે સ્પષ્ટ છે કે આ કોર્ટને વિલંબ માફ કરવાની સત્તા છે પરંતુ વિધાનસભા દ્વારા મર્યાદા નક્કી કરવામાં આવી છે, જે ૬૦ દિવસ છે.

૬. છત્તીસગઢ સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ વિરુદ્ધ સેન્ટ્રલ ઇલેક્ટ્રિસિટી રેગ્યુલેટરી કમિશન અને અન્ય કેસમાં, આ કોર્ટ સમક્ષ ઉદ્ભવેલો મુદ્દો એ હતો કે ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયની જાણ થયાની તારીખથી ૧૨૦ દિવસ પછી કલમ ૧૨૫ હેઠળ અપીલ દાખલ કરવા માટે શું મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ લાગુ કરી શકાય? તેણે કલમ ૧૨૫ ની રચના અને એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ ફોર ઇલેક્ટ્રિસિટી

(પ્રોસિજર, ફોર્મ, ફી એન્ડ રેકૉર્ડ ઓફ પ્રોસીડિંગ્સ) રૂલ્સ, ૨૦૦૭ ની સમીક્ષા કરી અને નીચે મુજબ અભિપ્રાય આપ્યો:—

"૨૫. કલમ ૧૨૫ નિર્ધારિત કરે છે કે ટ્રિબ્યુનલના કોઈપણ નિર્ણય અથવા આદેશથી વ્યથિત કોઈપણ વ્યક્તિ આ કોર્ટમાં ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણય અથવા આદેશની જાણ થયાની તારીખથી ૬૦ દિવસની અંદર અપીલ દાખલ કરી શકે છે. કલમ ૧૨૫ ની જોગવાઈ આ કોર્ટને સત્તા આપે છે કે જો તે સંતુષ્ટ હોય કે પ્રારંભિક ૬૦ દિવસના સમયગાળામાં અપીલ દાખલ ન કરવા માટે પૂરતું કારણ હતું, તો તે વધુ ૬૦ દિવસના સમયગાળામાં દાખલ થયેલી અપીલનું મનોરંજન કરી શકે છે. આ દર્શાવે છે કે કલમ ૧૧૧(૨) અને ૧૨૫ હેઠળ અપીલ દાખલ કરવા માટે નિર્ધારિત મર્યાદા મર્યાદા અધિનિયમ હેઠળ દાવો વગેરે દાખલ કરવા માટે નિર્ધારિત સમયગાળા કરતાં નોંધપાત્ર રીતે અલગ છે. કલમ ૧૨૫ ની જોગવાઈમાં 'સાઠ દિવસથી વધુ ન હોય તેવા વધુ સમયગાળાની અંદર' અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ સ્પષ્ટ કરે છે કે અપીલ દાખલ કરવાની અંતિમ મર્યાદા ૧૨૦ દિવસ છે. અધિનિયમમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી જેના હેઠળ આ કોર્ટ ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણય અથવા આદેશ સામે ૧૨૦ દિવસ પછી દાખલ કરાયેલી અપીલ પર વિચાર કરી શકે."

૭. બે-જજની બેન્ચે સિંગ એન્ટરપ્રાઇઝિસ વિરુદ્ધ સી.સી.ઈ., જમશેદપુર અને કમિશનર ઓફ કર્ટમ્સ એન્ડ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ વિરુદ્ધ હોંગો ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ કેસ પર આધાર રાખ્યો અને એવો અભિપ્રાય આપ્યો કે કલમ ૧૨૫ અને તેની સાથે જોડાયેલી જોગવાઈ હેઠળ નિર્ધારિત મર્યાદાને ધ્યાનમાં રાખીને ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણય અથવા આદેશ સામે દાખલ કરાયેલી અપીલ જાળવવા માટે આ કોર્ટ મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ નો આશરો લઈ શકે નહીં. તે સંદર્ભમાં, કોર્ટે ઠરાવ્યું:-

"વિદ્યુત અધિનિયમની કલમ ૧૨૫ નું કોઈપણ અર્થઘટન જે મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ ની અરજીને આકર્ષિત કરી શકે છે, તે કાયદાના ઉદ્દેશ્યને નિષ્ફળ બનાવશે, એટલે કે ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણય અથવા આદેશ સામે અપીલ દાખલ કરવા માટે વિશેષ મર્યાદા પૂરી પાડવી અને કલમ ૧૨૫ ની જોગવાઈ નિરર્થક બનશે."

૮. તે જણાવ્યા પછી, જેમ આપણે શોધીએ છીએ, કોર્ટે વાતચીત/જાણ કરવાના ખ્યાલ તરફ ધ્યાન દોર્યું અને અંતે અભિપ્રાય આપ્યો:-

"૩૭. આ મુદ્દાને અન્ય દ્રષ્ટિકોણથી ધ્યાનમાં લેવો યોગ્ય છે. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, નિયમ ૯૪(૨) ની જરૂરિયાત છે કે જ્યારે આદેશ અનામત રાખવામાં આવે, ત્યારે ઉચ્ચારણની તારીખ કોઠા લિસ્ટમાં સૂચિત કરવામાં આવશે અને તે આદેશના ઉચ્ચારણની માન્યતા

પ્રાપ્ત નોટિસ હશે. પક્ષકારો તરફથી હાજર રહેલા વકીલો કોઝ લિસ્ટની નોંધ લેવાના છે જેમાં કેસ ઉચ્ચારણ માટે દર્શાવવામાં આવ્યો છે. જો કેસનું નામ અને વકીલનું નામ કોઝ લિસ્ટમાં છાપવામાં આવે, તો તે ઓર્ડરના ઉચ્ચારણ અંગેની નોટિસ ગણવામાં આવશે. એકવાર કેસના નામ અને વકીલના નામ સાથે કોઝ લિસ્ટમાં દર્શાવ્યા પછી આદેશ ઉચ્ચારવામાં આવે, તો તે પક્ષકારોને જાણ કરવામાં આવ્યો હોવાનું માનવામાં આવશે અને તેઓ ઈમેલ દ્વારા અથવા પ્રમાણિત નકલ માટે અરજી દાખલ કરીને નકલ મેળવી શકે છે."

૯. અંતિમ નિષ્કર્ષ એ આવ્યો કે આ અપીલ ટ્રિબ્યુનલના આદેશની જાણ થયાની તારીખથી ૧૨૦ દિવસથી વધુ સમય માટે દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તેથી તેના પર વિચાર કરી શકાય નહીં.

૧૦. મેસર્સ સૂર્યચક્ર પાવર કોર્પોરેશન લિમિટેડ કેસમાં, કોર્ટે અગાઉના નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપ્યો અને એમ.પી. સ્ટીલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના ચુકાદા પર આધાર રાખીને મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ના ઉપયોગ પર પણ ચર્ચા કરી અને ચુકાદો આપ્યો કે કલમ ૧૪ ના સિદ્ધાંતો ત્યારે પણ લાગુ કરી શકાય છે જ્યારે અધિનિયમની

કલમ ૫ લાગુ ન હોય. આ કેસમાં, કોર્ટે ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે જ્યારે યોગ્ય ખંત અને સદ્ભાવના સાથે ઉપાય શોધવામાં આવે ત્યારે કલમ ૧૪ લાગુ થશે.

૧૧. આ કેસમાં, ચુકાદો ૧૮.૯.૨૦૦૭ ના રોજ અનામત રાખવામાં આવ્યો હતો અને ૨૮.૯.૨૦૦૭ ના રોજ ખુદી કોર્ટમાં સંભળાવવામાં આવ્યો હતો. તેથી, છત્તીસગઢ સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ કેસમાં આપવામાં આવેલા સિદ્ધાંત મુજબ જાણ કરવાની તારીખ ૨૮.૯.૨૦૦૭ ગણાશે. આપણે તે દ્રષ્ટિકોણ સાથે સંપૂર્ણપણે સહમત છીએ. આ કેસમાં, પ્રમાણિત નકલ માટે ૯.૧૦.૨૦૦૭ ના રોજ ઈમેલ દ્વારા અરજી કરવામાં આવી હતી અને તે જ તારીખે આપવામાં આવી હતી. તારીખ ૨૮.૯.૨૦૦૭ છે અને તેથી અધિનિયમની કલમ ૧૨૫ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અપીલ ૬૦ દિવસની અંદર એટલે કે ૨૭.૧૧.૨૦૦૭ સુધીમાં દાખલ થવી જોઈતી હતી. મર્યાદા સમયગાળામાં આવવા અને મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ નો લાભ મેળવવા માટે હકદાર બનવા માટે, તેણે વધુ ૬૦ દિવસની અંદર એટલે કે ૨૬.૯.૨૦૦૮ સુધીમાં અપીલ દાખલ કરવી જોઈતી હતી. આ રીતે ગણતરી કરતાં, કુલ ૭૧ દિવસનો વિલંબ છે અને અધિનિયમની કલમ ૧૨૫ હેઠળ નિર્ધારિત ૬૦ દિવસની મર્યાદા પૂરી થયા પછી ૧૧ દિવસનો વિલંબ છે. [પેરા ૫, ૧૧ અને ૧૬] [૯૨૬-ઈ-એફ; ૯૨૮-એફ-એચ; ૯૨૯-એ]

૧૨. આ તબક્કે, શ્રી અગ્રવાલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આવી સ્થિતિમાં, આ કોર્ટે ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪૨ હેઠળ તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ જેથી સંપૂર્ણ ન્યાય થઈ શકે. બંધારણની કલમ ૧૪૨ નીચે મુજબ છે:—

"૧૪૨. સુપ્રીમ કોર્ટના આદેશો અને હુકમોનો અમલ અને શોધખોળ વગેરે અંગે. (૧) સુપ્રીમ કોર્ટ તેની સત્તાના ઉપયોગમાં પોતાની સમક્ષ પેઝિંગ કોઈપણ કારણ અથવા બાબતમાં સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે જરૂરી હોય તેવો હુકમ કરી શકે છે, અને તે રીતે પસાર કરાયેલા કોઈપણ આદેશો ભારતના સમગ્ર ક્ષેત્રમાં સંસદ દ્વારા અથવા કોઈપણ કાયદા હેઠળ નિર્ધારિત રીતે અમલમાં મૂકવામાં આવશે."

૧૩. એ.આર. અંતુલે વિરુદ્ધ આર.એસ. નાયક અને અન્ય કેસમાં, સબ્યસાચી મુખર્જી, જે. એ કલમ ૧૪૨ હેઠળના સિદ્ધાંતો સમજાવ્યા:—

"હકીકત એ છે કે નિયમ મુનસફી (વિવેકાધીન) હતો તે સ્થિતિ બદલતી નથી. જો કે કલમ ૧૪૨(૧) સુપ્રીમ કોર્ટને પક્ષકારો વચ્ચે સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે કોઈપણ આદેશ પસાર કરવાની સત્તા આપે છે, કોર્ટ બંધારણના ભાગ-૩ દ્વારા બાંધધરી આપવામાં આવેલા મૂળભૂત અધિકારો સાથે અસંગત હોય તેવો આદેશ આપી શકે નહીં. કલમ ૧૪૨(૧) અને કલમ ૩૨ વચ્ચે અસંગતતાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો

થયો નથી. ગજેન્દ્રગડકર, જે. એ જણાવ્યું હતું કે કલમ ૧૪૨(૧) આ કોર્ટને બંધારણની કલમ ૩૨ ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરવાની કોઈ સત્તા આપતી નથી. ન તો કલમ ૧૪૫ આ કોર્ટને નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે છે. આ કોર્ટ બંધારણના મૂળભૂત અધિકારની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરી શકે છે. સુપ્રીમ કોર્ટે પુનરાવર્તિત છે કે આ કોર્ટની સત્તાઓ ખૂબ જ વિશાળ છે અને તેનો હેતુ 'હંમેશા ન્યાયના હિતમાં' ઉપયોગ કરવાનો છે. પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ આદેશ આપી શકાય છે જે બંધારણના ભાગ-૩ દ્વારા બાંધધરી આપવામાં આવેલા મૂળભૂત અધિકારો સાથે અસંગત હોય. તે ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવ્યું હતું કે પક્ષકારો વચ્ચે સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે આ કોર્ટ જે આદેશ આપી શકે છે, તે માત્ર બંધારણ દ્વારા બાંધધરી આપવામાં આવેલા મૂળભૂત અધિકારો સાથે સુસંગત હોવો જોઈએ નહીં, પરંતુ તે સંબંધિત કાયદાઓની મૂળભૂત જોગવાઈઓ સાથે પણ અસંગત હોઈ શકે નહીં. તેથી, કોર્ટે ધાર્યું કે કલમ ૧૪૨(૧) એ આ કોર્ટને એવી સત્તા આપી નથી કે જે કલમ ૩૨ ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરી શકે."

૧૪. ઉપરોક્ત નિર્ણય સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યો છે કે:-

"સુપ્રીમ કોર્ટની સત્તાઓના અવકાશને સ્પર્શતી દલીલોમાં અમુક

ગેરસમજો દૂર કરવી જરૂરી છે. આ મુદ્દાઓ ગંભીર જાહેર મહત્વના છે. સામાન્ય કાયદામાં જોગવાઈ તેના પર આધારિત જાહેર નીતિના મહત્વને ધ્યાનમાં લીધા વિના, કલમ ૧૪૨(૧) હેઠળ સર્વોચ્ચ અદાલતની સત્તાઓને મર્યાદિત કરવા માટે કાર્ય કરે છે તે દરખાસ્ત અસ્વસ્થ અને ખોટી છે. ગર્ગ અને અંતુલે બંને કેસોમાં મુદ્દો બંધારણીય જોગવાઈઓ અને બંધારણીય અધિકારોના ભંગનો હતો. બંધારણીય જોગવાઈઓ સાથે અસંગતતા અંગેની ટિપ્પણીઓ બિનજરૂરી હતી. કલમ ૧૪૨ હેઠળ કોર્ટની સત્તા કલમ ૩૨૦ અથવા ૩૨૧ અથવા ૪૮૨ દ્વારા સંપૂર્ણ નથી. કલમ ૧૪૨ હેઠળની સત્તા સંપૂર્ણપણે અલગ સ્તરે અને અલગ ગુણવત્તાની છે. સામાન્ય કાયદાઓમાં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધો અથવા મર્યાદાઓ, આઈપીએસઓ ફેક્ટો, કલમ ૧૪૨ હેઠળ બંધારણીય સત્તાઓ પર પ્રતિબંધો અથવા મર્યાદાઓ તરીકે કાર્ય કરી શકતી નથી. કાયદાઓમાં આવી મર્યાદાઓ અમુક મૂળભૂત જાહેર નીતિના મુદ્દાઓ પર આધારિત હોઈ શકે છે. સર્વોચ્ચ અદાલત કાયદાકીય જોગવાઈઓમાં સ્પષ્ટ પ્રતિબંધોની નોંધ લેશે અને તે મુજબ તેની સત્તા અને વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરશે. આ પ્રશ્ન કોર્ટની સત્તાઓ સાથે સંબંધિત નથી, પરંતુ માત્ર શું 'સંપૂર્ણ ન્યાય' છે તેના વિશે છે. અધિકારક્ષેત્રના અભાવ અથવા રદબાતલ હોવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થઈ શકે નહીં."

૧૫. આ સંદર્ભમાં, અન્ય બંધારણીય બેન્ચે સુપ્રીમ કોર્ટ બાર એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા કેસમાં અભિપ્રાય આપ્યો:—

"હકીકતમાં, યુનિયન કાર્બાઈડ કેસ, એ.આર. અંતુલે કેસ અને દિલ્લી જ્યુડિશિયલ સર્વિસ એસોસિએશન કેસમાંથી આપણે જે અવલોકનો પર ભાર મૂક્યો છે, તે દર્શાવે છે કે તેઓ પ્રેમચંદ ગર્ગ કેસમાં બહુમતી દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો સાથે કોઈ સીધા સંઘર્ષમાં આવતા નથી. એક વાત કહેવી છે કે 'કાયદામાં પ્રતિબંધો અથવા મર્યાદાઓ' કલમ ૧૪૨ હેઠળ ન્યાય કરવા માટેના અધિકારક્ષેત્રના માર્ગમાં આવી શકે નહીં, પરંતુ બીજી વાત એ છે કે કલમ ૧૪૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, આ કોર્ટ કાયદાની મૂળભૂત જોગવાઈઓને સંપૂર્ણપણે અવગણી શકે છે."

૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, તે સ્ફટિકની જેમ સ્પષ્ટ છે કે બંધારણીય બેન્ચે શાસન કર્યું છે કે અંતુલેના કેસમાં અથવા યુનિયન કાર્બાઈડ કેસમાં કોઈ અભિપ્રાયભેદ નથી. જ્યારે મર્યાદા અંગે કાયદાકીય આદેશ હોય અને એવી પૂર્વધારણા હોય કે વિલંબને સાથ દિવસથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા માટે માફ કરી શકાય છે, ત્યારે તે જાહેર નીતિના મૂળભૂત મુદ્દાઓ પર આધારિત છે. આ અધિનિયમ મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૨૮(૨) ના અર્થમાં એક વિશેષ

કાયદો છે અને તેથી, મર્યાદા અંગેની જોગવાઈ બંધનકર્તા અસર ધરાવે છે. જ્યારે કાયદો આદેશ આપે છે કે આ કોર્ટ સાથે દિવસથી વધુ વિલંબ માફ ન કરી શકે, ત્યારે તે કાયદાની નીતિના ક્ષેત્રમાં આવે છે. તે મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૩ ની સમકક્ષ છે. તેથી, તે માફ કરવાપાત્ર નથી અને બંધારણની કલમ ૧૪૨ નો આશરો લઈને તેને માફ કરી શકાતો નથી.

૧૭. અમે અગાઉ જણાવ્યું હતું કે અમે મેસર્સ સૂર્યચક્ર પાવર કોર્પોરેશન લિમિટેડ કેસમાં પેસેજ પર ધ્યાન આપીશું. ત્યાં, કોર્ટે મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૧૪ નો સંદર્ભ આપ્યો હતો. તેણે એમ.પી. સ્ટીલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ કેસ પર આધાર રાખ્યો જેમાં કોર્ટે વિશ્લેષણ કર્યું:—

".... જ્યારે કલમ ૧૪ માં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંતો લાગુ કરીને ચોક્કસ સમયગાળો બાકાત રાખવામાં આવે છે, ત્યારે અપીલકર્તાને કોઈ વિલંબ આભારી નથી અને ચિંતિત કાયદા દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલ મર્યાદા સમયગાળો જણાવેલ સમયગાળા સુધી ચાલુ રહે છે. તેથી, અમે નિષ્કર્ષ આપીએ છીએ કે કલમ ૧૪ નો સિદ્ધાંત જે ન્યાયના કારણને આગળ વધારવાનો સિદ્ધાંત છે, તે ચોક્કસપણે એવી કાર્યવાહીને આગળ વધારવામાં લેવાયેલા સમયને બાકાત રાખવા માટે લાગુ થશે જે સદ્ભાવનાથી અને યોગ્ય ખંતથી અનુસરવામાં આવે છે."

૧૮. આ કેસમાં, રિવ્યુ માટેની અરજી ૩૦ દિવસની મુદત પૂરી થયા પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી. રિસ્પોન્ડન્ટના વકીલે દલીલ કરી હતી કે રિવ્યુ દાખલ કરવા માટે કોઈ સમય મર્યાદા નિર્ધારિત નથી. કુ. રંજીતા રામચંદ્રને અમારું ધ્યાન કલમ ૧૨૦એફ તરફ દોર્યું છે જે ટ્રિબ્યુનલને સત્તા આપે છે અને કલમ ૧૨૦ ની પેટા-કલમ (૨) સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે ટ્રિબ્યુનલ સિવિલ કોર્ટની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે. રિવ્યુ અરજી ૧૦.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી. મુખ્ય આદેશ ૨૮.૯.૨૦૦૭ ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આમ, રિવ્યુ અરજી ૬૦ દિવસની મુદત પૂરી થયા પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી. આવી સ્થિતિમાં અપીલકર્તા તરફથી કોઈપણ પ્રકારની યોગ્ય તકેદારી રાખવામાં આવી છે તેમ કહી શકાય નહીં. તેથી, મેસર્સ સૂર્યચક્ર પાવર કોર્પોરેશન લિમિટેડ કેસના ફકરા ૯ માં કરવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓ રિસ્પોન્ડન્ટને મદદ કરતી નથી.

૧૯. અન્ય પાસાઓને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે. શ્રી અગ્રવાલ રજૂઆત કરે છે કે જ્યારે રિવ્યુમાં વિલંબ કોર્ટ દ્વારા માફ કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે અપીલકર્તાને પ્રારંભિક વાંધો ઉઠાવવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. તે મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળની અરજી નથી કે જે કોર્ટ દ્વારા વિચારવામાં આવે. જો વિલંબ કાયદાકીય રીતે માફ કરી શકાય તેમ નથી, તો વિલંબ માફ કરી

શકાતો નથી. પ્રારંભિક વાંધા પર પછીના તબક્કે વિચારણા કરવામાં કોઈ અડચણ નથી. તે કાયદાકીય જોગવાઈ સાથે સુસંગત રહેશે. આ કોર્ટ દ્વારા વિલંબ માફ કરતો આદેશ અવગણવો પડે છે અને આપણે તેમ કરીએ છીએ.

૨૦. આમ વિશ્લેષણ કરતાં, અમને પ્રથમ રિસ્પોન્ડન્ટ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રારંભિક વાંધામાં અપાર બળ જણાય છે અને તે સ્વીકારીને, અમે અપીલ ફગાવી દેવાનું વલણ ધરાવીએ છીએ અને તે મુજબ આદેશ આપવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ રહેશે નહીં.

દેવિકા ગુજરાલ

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool .

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used

for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.